

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ระบบการปกครองของไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาตั้งแต่ พ.ศ. 2475 แต่การพัฒนาการทางการเมืองไทยยังเป็นไปแบบล่าช้ามาก ส่วนหนึ่งมาจากจิตสำนึก หรือความสำนึกทางการเมือง ถ้าบุคคลในชาติส่วนใหญ่ มีความสำนึกทางการเมืองที่สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยสูง จะมีผลต่อการพัฒนาประเทศชาติ ให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เพราะความสำนึกทางการเมืองนั้น มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ทางการเมืองการเรียนรู้ทางการเมืองเป็นกระบวนการหล่อหลอมเยาวชนของชาติ เพราะเมื่อเยาวชนของชาติเติบโตขึ้นมา อย่างมีความรับผิดชอบ รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองแล้ว จะทำให้มีผลดีต่อระบบการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย เพราะเมื่อเขาสำนึกทางการเมืองนั้นจะทำให้เขาต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ถ้าบุคคลในชาติมีแต่ความเฉยเมยในทางการเมืองขาดความสนใจ และความสำนึกในทางการเมือง ไม่สนใจว่าใครจะขึ้นมาเป็นผู้ปกครอง คิดแต่เพียงว่าขออย่างเดี๋ยวย่อๆให้ตนเองเดือดร้อน การที่คนในชาติมีทัศนคติในทางการเมืองเช่นนี้ โอกาสที่จะพัฒนาระบบการปกครองไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยคงกระทำได้ด้วย ความยากลำบาก

การศึกษาในเรื่องของการเรียนรู้ และความสำนึกทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า นั้นเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของระบบการเมืองการปกครอง เพราะนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า นั้นคือ ชนกลุ่มหนึ่งที่มีความเป็นผู้ทางการเมืองสูง จากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการเมือง เรื่องผู้นำประเทศไทยของ ชัยอนันต์ สมุทวณิช พบว่านายกรัฐมนตรีไทยทั้งหมด 17 คน นั้น เป็นนายกรัฐมนตรีที่มาจากการถึง 7 คน อยู่ในตำแหน่งรวมกันนานถึง 40 ปี นายกรัฐมนตรีที่เป็นพลเรือน 10 คน แต่อยู่ในตำแหน่งรวมกันเพียง 10 ปี¹ และนายกรัฐมนตรีทั้ง 7 คน นั้น เป็นผู้ที่จบการศึกษามา

---

¹ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 188.

จากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า² การที่จะได้ทราบทัศนคติของผู้นำทางการเมืองในลักษณะของนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ย่อมส่งผลต่อการทำงานทิศทางการเมืองในอนาคตทางการเมืองไทย การศึกษาของร้อยโทหญิง ทรศนีย์ บัจจุสานนท์ เรื่องการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเมื่อ พ.ศ.2519 พบว่านักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ามีทัศนคติทางการเมืองที่เป็นอำนาจนิยมมากกว่าทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตย³ ซึ่งระยะเวลาผ่านมา 16 ปี ความแปรเปลี่ยนทางทัศนคติและแนวความคิดของนักเรียนน่าจะเปลี่ยนแปลงไปบ้าง

ดังนั้นจึงมุ่งศึกษาในเรื่องการเรียนรู้ และความสัมพันธ์ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ พบว่า นักเรียนนายร้อยโรงเรียนพระจุลจอมเกล้า มีความสัมพันธ์ทางการเมืองที่ค่อนข้างเป็นประชาธิปไตยคือ มีค่าเฉลี่ยของความสัมพันธ์ทางการเมืองประมาณ 3.06 ซึ่งบทบาทของทหารในทางการเมืองแต่เดิมนั้น เพื่อต่อสู้อิทธิพลภายนอก เช่น การเข้าร่วมสู้สงครามต่างๆ สงครามอินโดจีน การปราบปรามภัยคอมมิวนิสต์ ในสมัย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์⁴ ซึ่งปัจจุบันภัยจากลัทธิคอมมิวนิสต์ก็ได้ลดลงจนแทบจะเรียกได้ว่าหมดไปจากแผ่นดินไทย ในระยะหลังทหารได้เข้ามาเน้นบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้น เช่น นโยบายน 66/2523 การเมืองนำการทหาร ตลอดจนการทำการแทรกแซงทางการเมืองของทหารในยุคหลัง ๆ ไม่ได้รับผลสำเร็จเท่าที่ควรทหารในยุคปัจจุบัน จึงเป็นทหารนักพัฒนาสังคมมากขึ้นกว่าในอดีต

² กองทัพบก, 100 ปี โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ภาค 2-3 (กรุงเทพมหานคร: รอ เอส พรินติ้งเฮ้าส์, 2530), หน้า 350-363.

³ ร.ท.หญิง ทรศนีย์ บัจจุสานนท์, "การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยทหารบกไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519).

⁴ ศักดินา ฉัตรกุล ณ อยุธยา. "รัฐและอุดมการณ์ในยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 50-95.

จากการศึกษาวิจัยการเรียนรู้ และความสัมพันธ์ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อย
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พบว่าจะมีจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตยในระดับปานกลาง
โดยมีค่าเฉลี่ย 3.06 และในรายละเอียดดังกล่าวนั้น พบว่านักเรียนที่อยู่ในชั้นปีที่ 5 มีค่า
เฉลี่ย 3.29 มีความเป็นประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
ชั้นปีที่ 1 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.88 และมีค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ และนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผล
ทางการเรียนสูง จะมีความสัมพันธ์ทางการเมืองสูงกว่า นักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำ
โดยนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำมีค่าเฉลี่ย 2.77 แต่นักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน
ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 3.34 ความสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและความสัมพันธ์ทางการเมือง ของ
นักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สมมุติฐานในการวิจัยข้อที่ 1 ความสัมพันธ์และการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียน
นายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจทางการเมืองในระดับประชา-
ชีพไทยระดับสูง

จากสมมุติฐานที่ 1 ค้นพบว่า ความสัมพันธ์และการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียน
นายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจทางการเมือง ในระบอบ
ประชาธิปไตยในระดับปานกลาง จากการศึกษารายละเอียดเรื่องการเรียนรู้ทางการเมือง และความสัมพันธ์
ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พบว่านักเรียนนายร้อย
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ส่วนใหญ่มีทัศนคติทางด้านการเมืองและการปกครอง มีค่า
เฉลี่ย 3.26 มีค่า S.D 0.49 จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดรวม 483 คน ทัศนคติต่อ
การเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.46 และมีทัศนคติต่อทหาร ผู้นำทางการเมือง 2.35 แสดงว่าใน
ส่วนของผู้นำทางการเมืองนั้น นักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ยังคงมี
ความเห็นเกี่ยวกับผู้นำทางการเมืองทางประชาธิปไตยต่ำอยู่

สมมุติฐานที่ 2 นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่เรียนอยู่ชั้นสูงกว่าจะเป็นผู้ที่มีความ
สำนึก ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยสูงกว่าผู้ที่เรียนชั้นต่ำกว่า

จากสมมุติฐานที่ 2 ผลปรากฏว่านักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
ชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของจิตสำนึกและการเรียนรู้ทางการเมืองที่ 2.88 และนักเรียนนายร้อย
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าชั้นปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยของจิตสำนึกและการเรียนรู้ทางการเมือง
โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.30 และระดับชั้นปีของนักเรียนนายร้อยโรงเรียนพระจุลจอมเกล้ามีความ
สัมพันธ์ในลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .00

ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏทัศนคติของนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เป็น ขั้นตอนต่อเนื่องกัน คือการเข้าเรียนในปีที่ 1 ยังมีลักษณะความฝักใฝ่ในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยต่ำ พอขึ้นชั้นปีที่ 2 และ 3 ซึ่งผ่านการอบรมสั่งสอนมากขึ้น ทำให้ระดับความเป็น ประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยคะแนนเฉลี่ยออกมาดังนี้คือ เมื่อนักเรียนนายร้อยโรงเรียน นายร้อยพระจุลจอมเกล้าขึ้นชั้นปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ย 2.85 ชั้นปีที่ 3 ค่าเฉลี่ย เป็น 3.14 และพอขึ้นชั้นปีที่ 4 คะแนนเฉลี่ย 3.30 เมื่อถึงระดับชั้นปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ย 3.29 ซึ่งผลการ วิจัยครั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับผลงานวิจัยของ บุญชาติ พรหมทูล เรื่องการเรียนรู้ทางการเมือง ของนักเรียนนายเรืออากาศไทย พบว่านักเรียนนายเรืออากาศที่เรียนอยู่ในชั้นสูงกว่าจะมีความ เป็นอาาานานิยมมากกว่าผู้ที่เรียนอยู่ในชั้นต่ำกว่านั้นมีทิศทางตรงกันข้าม คือ นักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ายิ่งศึกษานาน ยิ่งทำให้เป็นประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งชั้นปีที่ 4 นั้นมีความเป็นประชาธิปไตยสูงสุดคือ 3.30 และความเป็นประชาธิปไตยจะลดลง นิดหน่อยในชั้นปีที่ 5 คือ มีค่าเฉลี่ย 3.29

สมมติฐานข้อที่ 3 นักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ที่มีความ สัมฤทธิผลทางการเรียนสูงกว่า โดยพิจารณาผลการเรียน และผลการประเมินค่าลักษณะทหาร จะมีจิตสำนึกทางการเมืองสูงกว่านักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนต่ำ

สมมติฐานข้อที่ 3 ค้นพบว่านักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่มี สัมฤทธิผลทางการเรียนสูง จะมีจิตสำนึกทางการเมืองสูงกว่านักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า ที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนต่ำ โดยนักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนระดับต่ำ มีจิตสำนึกและการเรียนรู้ทางการเมืองมีค่าเฉลี่ย 2.77 นักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียน ระดับกลางมีจิตสำนึกและการเรียนรู้ทางการเมือง มีค่าเฉลี่ย 3.12 และนักเรียนที่มีสัมฤทธิผล ทางการเรียนสูง มีค่าเฉลี่ย 3.34 ซึ่งความสัมพันธ์ทางการเรียนกับจิตสำนึกทางการเมือง มี ความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ .00 กล่าวโดยสรุปจากการศึกษาความสำนึกและ การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทำให้มีการ คาดการณ์ได้ว่าระบบการเรียนการสอนใน โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาพสังคมปัจจุบัน ตลอดจนมีการปรับปรุงหลักสูตร ให้มีความทันสมัย ซึ่งมีการจัดโครงการการเรียนการสอนให้นักเรียน ได้มีส่วนพัฒนาสังคมมากขึ้น กว่าเดิม จึงทำให้บทบาทของนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีความตระหนัก และมีจิตสำนึกอันความ เป็นประชาธิปไตยมากขึ้นกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะ

เมื่อมองถึง ความสํานึกทางการเมืองของนักเรียนนายร้อย ต่อประเด็นการเรียนรูทางการเมืองนั้นพบว่า มีจุดสำคัญที่น่าจะมีการปรับปรุงอยู่ 3 เรื่องคือ 1) ในแง่ของการรับฟังและปฏิบัติตามคำสั่งโดยเคร่งครัด โดยภาพของการมองทั่วไปแล้วน่าจะเป็นสิ่งที่ดีและเหมาะสมที่สุดต่อความเป็นทหารของทุกคนทุกระดับ แต่ในระดับของนักเรียนนายร้อยซึ่งเป็นชนชั้นปกครองในหมู่ทหาร ควรจะมีความสํานึกและการวิเคราะห์ที่สูงกว่าระดับปกติ นั่นคือ ระดับของการรับฟังและการปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาของนักเรียนนายร้อย หรือผู้ที่จะเป็นนายทหารในอนาคตนั้นควรมีระดับของการรับฟัง เพื่อหยุดคิดพิจารณาโดยรอบคอบแล้วจึงปฏิบัติ แต่ทั้งนี้นักเรียนนายร้อยนั้นจะต้องเป็นผู้มีความรอบรู้อย่างดี ในเรื่องของแนวทางการปกครองประชาธิปไตยและการรับรู้ข่าวสารเสียก่อน 2) ความเข้าใจในรายละเอียดของแนวทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และ 3) การรับรู้ข่าวสาร เป็นที่ทราบกันดีว่านักเรียนนายร้อยนั้นต้องเรียนเน้นหนักในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ และสาขาวิชาอื่น ๆ อีกหลายแขนง เป็นไปได้หรือไม่ เมื่อเรามองเห็นแล้วว่านักเรียนนายร้อยในอนาคตต่อไปนั้น เป็นผู้ที่มีผลต่อการเมืองการปกครองของประเทศ เขาเหล่านั้นควรมีความรู้พื้นฐานและความรอบรู้ในการปกครองในแง่วิชาการในสาขารัฐศาสตร์ โดยเน้นหน่วยกิต การเรียนทางรัฐศาสตร์เข้าในระบบการศึกษาเพิ่มขึ้นส่วนในแง่ปฏิบัตินั้นนักเรียนนายร้อยมีประสบการณ์และความชำนาญ ภายใต้ระบบที่กำลังดำเนินไปอยู่แล้ว เนื่องจากต้องเป็นทั้งผู้ถูกปกครอง และ ผู้ปกครองอย่างจริงจัง มาตลอดทั้ง 5 ปีการศึกษา ในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ซึ่งระบบนี้จะหล่อหลอมและเสริมสร้างความเป็นผู้นำให้แก่นักเรียนนายร้อยได้เป็นอย่างดี ในเรื่องของการรับรู้ข่าวสารนั้น โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าควรเพิ่มระบบสนับสนุนการรับรู้ข่าวสารใน 2 ประเด็น คือในเรื่องของการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการรับรู้ข่าวสารให้มากขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างระบบเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกการรับรู้ข่าวสารของนักเรียนนายร้อยโดยปกติ นักเรียนนายร้อยชั้นต่ำ (ปี 1 หรือ ปี 2) จะขาดการรับรู้ข่าวสารทั้งจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ หรือวิทยุ อย่างต่อเนื่อง เพราะเหตุจากระบบอาวุธอย่างหนึ่งและหรือแนวความคิดที่มองว่านักเรียนนายร้อยชั้นต่ำ ยังไม่เป็นผู้ใหญ่ พอที่จะรับรู้ข่าวสารและวิเคราะห์ได้เอง ตลอดจนตารางเวลาการปฏิบัติประจำวัน ของนักเรียนนั้นกำหนดควบคุมเสมือนนักเรียนนายร้อยเป็นเครื่องจักร หรือผู้ไร้ความรู้สึกชอบต่อเวลา การเปลี่ยนแปลงแนวความคิดว่าหัยยอมรับว่านักเรียนนายร้อยตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 นั้นเป็นผู้ใหญ่ (จากผลสำรวจ นักเรียนนายร้อย

ร้อยละ 82 เป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้ว) มีความสามารถและความรับผิดชอบในชีวิตตนเองนั้นสูง และสร้างระบบ เพื่อรองรับแนวความคิดใหม่นี้ การหาทางออก โดยการเพิ่มสถานที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารให้มากขึ้น หรือด้วยวิธีการอื่นใด และการสร้างความรับผิดชอบในตัวนักเรียนนายร้อยให้มากขึ้น โดยการกำหนดตารางเวลาอย่างเคร่งครัด เฉพาะในภารกิจที่สำคัญประจำวันเท่านั้น ให้อิสระในการศึกษาหาความรู้ และการฝึกฝนกำลังกาย โดยสร้างมาตรฐานเกณฑ์ผ่านของแต่ละวิชา โดยต้องควบคุมระบบการผ่านเกณฑ์มาตรฐานอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ในการใช้ระบบใหม่ การพัฒนาในสิ่งเหล่านี้จะทำให้ นักเรียนนายร้อยเป็นผู้มีความรอบรู้ในด้านวิชาการ การฝึกหลักการปกครอง และรับข้อมูลข่าวสารอันทันสมัยต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ซึ่งจะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยของไทย อีกระดับหนึ่งในอนาคต

ทหารบางส่วนนั้นยังเป็นผู้ขาดความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย ว่าระบบในตัวของมันเองนั้นสามารถพาตัวมันเองไปได้ตลอดรอดฝั่ง เมื่อคราวใดก็ตามมีการยุบสภา, อภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล, การทุจริตคอร์รัปชัน ฯลฯ ทหารกลับมองว่าการเมืองวุ่นวายรัฐบาลขาดเสถียรภาพ นักการเมืองไร้ประสิทธิภาพ ระบอบประชาธิปไตยจะไปไม่รอด ประกอบกับอำนาจที่ตนเองมีอยู่ และจิตใจว่าจะช่วยเหลือฟื้นฟูชาติประชาธิปไตย และมองไปว่ากลุ่มตนเองเท่านั้น จึงจะช่วยให้บ้านเมืองอยู่รอดต่อไปได้ จึงยื่นมือเข้ามาแทรกแซงในระบบ จะด้วยความจริงใจ หรือมีสิ่งเคลือบแฝงก็ตามที จะยังผลให้วงจรของระบอบประชาธิปไตยสะดุดลงไป ประชาชนขาดการเรียนรู้ในระบบ ขาดความเชื่อมั่นในระบบว่าสามารถระคับระคองตัวของตัวเองอยู่ได้ ระบอบประชาธิปไตยของไทยเรายังไม่เคยเดินไปถึงจุดที่จะให้ประชาชนเลือกพรรค ให้เกิดความเข้าใจว่า เมื่อพรรคที่เราเลือกมาแล้วใน 4 ปี ทางงานไม่ตีไม่ได้ผล ในวาระการเลือกตั้งต่อไปก็ควรจะเลือกพรรคใหม่เข้าไปบริหารประเทศแทน แต่กลับถูกสะดุดลงด้วยวงจรอุบาทว์ตลอดเวลาเราไม่เคยเดินไปถึงจุด ที่จะทำให้นักการเมืองเกิดความเข้าใจ ว่าไม่ควรแย่งกันเป็นใหญ่ ต่างคนต่างตั้งพรรคของตนเองขึ้นมามากมาย การขาดเสถียรภาพของรัฐบาลอันเนื่องมาจากการผสมของหลายพรรคการเมือง ผู้นำการเมืองได้ปรับทัศนคติ และแนวความคิดด้วยการรวมตัวกันด้วยอุดมการณ์ให้เกิดเป็นพรรคการเมืองที่แท้จริง ขยายอุดมการณ์ แนวความคิด ไปสู่การเป็นพรรคมหาชน มีชักกลุ่มผลประโยชน์ หรือเป็นพรรคของบุคคลใดบุคคลหนึ่งลดความมากมายหลากหลายของพรรคการเมืองลงไป รัฐบาล ณ จุดนั้น ก็คงเป็นรัฐบาลที่มีเสถียรภาพ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และได้รับการสนับสนุนจากมหาชนจำนวนมาก ถึงเวลานั้น ประชาชนก็จะมองเห็นภาพของการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องมั่นคง เปี่ยมไปด้วยประสิทธิภาพเดินไปตาม

ครรลองของระบบในตัวเองอย่างครบวงจร ทหารจะลดบทบาทและการแทรกแซงลงไป เพราะเห็นถึงความมั่นคงของชาติ ประกอบกับจิตใจที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เป็นนักเรียนนายร้อย ว่าจะต้องรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ช่วยเหลือค้ำจุนให้สถาบันทั้งสาม และระบอบประชาธิปไตยให้ดำรงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป การเรียนรู้และความสำนึกในทางการเมืองซึ่งสูงขึ้นมากว่าเดิม 16 ปีที่ผ่านมา และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากผลของหลักสูตร และรูปแบบการปกครองของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยอยู่เสมอ ก็จะทำให้ประเมินค่าถึงอนาคตทางการเมืองการปกครองของไทยได้ว่ากำลังที่จะก้าวไปสู่ความพร้อม ความสมบูรณ์ของระบอบประชาธิปไตยต่อไป ในอีกระดับหนึ่ง

นักเรียนนายร้อย ในอนาคตนั้นเป็นตัวจักรสำคัญอันหนึ่ง ที่จะส่งผลกระทบ ต่อระบบการเมืองการปกครองของไทยในอนาคตต่อไป เราควรที่จะหันมาเริ่มปลูกฝังอุดมการณ์ และแนวความคิดทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องและเป็นสากล ให้แก่นักเรียนนายร้อยไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาโดยการสอดแทรก สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองเข้าไปให้มากกว่าในปัจจุบัน หรือจะเป็นการปรับปรุงระบบการเลือกนักเรียนบังคับบัญชาใหม่ โดยให้อำนาจมาจากนักเรียนนายร้อยโดยแท้จริง เหมือนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งถูกเลือกจากประชาชนโดยตรงหรือแม้แต่การปรับปรุงพัฒนาระบบ เพื่อป้องกันอำนาจ หรืออิทธิพลจากภายนอก ซึ่งจะมาแปรเปลี่ยนสภาพการศึกษาได้ หรือ ตก ของนักเรียนนายร้อยให้ผันแปรไป สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้แม้ว่าไม่มีหลักฐานเป็นสำคัญให้ปรากฏแต่ก็เป็นเสมือนอำนาจแฝงในสังคม ซึ่งได้สร้างความยุติธรรมที่ซ่อนเร้นเอาไว้ เป็นสิ่งที่แฝงอยู่ในความนึกคิดของนักเรียนนายร้อย ซึ่งทำให้มีแนวความคิดในทางที่จะให้ได้มาซึ่งอำนาจ อันจะเป็นผลให้ทำอะไรได้ทุกอย่างแทนการเคารพ และเชื่อมั่นในระบบที่ถูกต้องและเป็นธรรม ในประเทศที่เจริญและพัฒนาแล้วทั้งหลายจะสังเกตได้ว่า แม้แต่ประชาชนของเขายังสูงด้วยวินัยความมีระเบียบและเคารพในกฎ กติกาของสังคม ถูกปลูกฝังอยู่ในจิตใจด้วยพื้นฐานที่ประชาชนส่วนใหญ่ทั้งหลายต่างมีนี้ ย่อมที่จะเป็นผลให้การพัฒนาและดำรงอยู่ ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศนั้น ๆ มั่นคง และพัฒนาถาวรเป็นอย่างดี ฉะนั้นจากผลการศึกษาวิจัยในด้านการเรียนรู้และความสำนึกทางการเมือง ของนักเรียนนายร้อยที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้นย่อมพอจะมองเห็นแนวทางได้ว่า แนวโน้ม การเรียนรู้และความสำนึกทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า นั้น จะเป็นไปในทางที่เป็นประชาธิปไตยสูงขึ้นหรืออย่างน้อยก็ดีขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา จากจำนวนนักเรียนกว่าร้อยละ 69 เป็นผู้มีการศึกษาและความสัมฤทธิ์ผล

ทางการเรียนสูง ย่อมส่งผลให้ภาพรวมในเรื่องความสันนิษฐานทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยดีขึ้น ซึ่งเป็นผลให้มองถึงอนาคตทางการเมืองการปกครองของไทยได้ว่า จะมีความก้าวหน้าพัฒนา และมั่นคง ทหารนั้นก็จะกำลังเดินไปสู่ความเป็นทหารอาชีพ ไปสู่ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพของตนมากขึ้นถ้าจะเป็นผลในทางตรงกันข้ามก็อาจเป็นไปได้จากทหารกลุ่มน้อยซึ่งยังคงความเป็นอนุรักษนิยม และสืบทอดเชื้อความคิดมาจากอดีต อันเป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม เพราะอำนาจเป็นสิ่งซึ่งมนุษย์แสวงหา และมีกลิ่นหอมอันเข้ายวนใจให้คนหลงใหลจึงเป็นที่น่าพิจารณา ใครครวญว่าในอนาคตทางการเมืองการปกครองของไทยนั้น จะตกอยู่ในมือของคนกลุ่มใด ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตอนหนึ่งที่ว่า "สิ่งสำคัญในการปกครองก็คือ บ้านเมืองนั้นมีคนดีและคนไม่ดีไม่มีใครจะทำให้คนทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุขเรียบร้อย จึงไม่ใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดีให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้".